

Tort çeküşmesi

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 24 января, 2025

Tort çeküşmesi TORT ÇEKİŞMESI

Megerem köpiňiziň ünsünden sypan bir mesele on ýyl bări ABŞ-nyň üns merkezinde: Tort bişirtmek! Özem bu çekişme guitararly däl...

Bu meseläniň üstünde durup geçjek, ýöne ilki Türkiýede bolup geçen şuňa meňzeş hadysany – Din işleri ministrliginiň kararyny ýazaýyn:

«Diyanet TV»-de berilen “Diyanet’e Soralım” atly gepleşikde Täze ýyl bilen baglanyşykly dürli soraglara jogap berildi:

Täze ýyl baýramçylygyny belleyänlerden tort zakaz alýan bir telekeçiniň soragy şudy:

«- Arça agaçly, Noel babaly tort zakazlary gelýär. Etsemmekä, etmesemmekä, bilemok. On iki sany zakazym bar. Ya yzyna gaýtarsammyka?»

Sowaly jogaplan Din işlerini ministrliginiň Ýokary guramasynyň hünärmeni Fatih Mehmet Aýdynyň jogaby şu boldy:

– Yslamyň gadagan eden zadyna kömek etmek, goldaw bermek jaýyz däl. Hristianlar öz baýramyny belläp bilerler. Olar nireden alsa şondan alsyn, emma bir musulman olaryň Noellerine ýardam berip biljek görnüşde hereket etmeli däl we ryskyny başga ýerlerden gözlemeli. Başga ýagdaýda tort bişirmekde hiç hili päsgelçilik ýok, emma munh Noel üçin we Noeliň şekilleri bilen bezäp satmak yslama gelişjek, ýaraşjak zat däl.»

Tortçy diýyär: Täze ýyl!

Dini işler düşünýär: Noel!

Isa pygamberiň (a.s) doglan gününü yslamyň gadagan edenini

nirden çykarýarkalar? Ýeri bolýar-la, kelle bulaşyklygyny owarrama salalyň! Dini işleriň beren jogabynyň meňzeşi ABŞ-nyň Kolorado ştatynda-da bolup geçdi.

2012-nji ýyl. Nika gününü bellemek islän iki erkek jübüt tortçy Fillipsden «gomoseksual nika dinimize ters bolandygy üçin size tort taýynlap biljek däl» diýeni üçin Koloradonyň raýat hukuklary komissiýasyna (CCRC) arz etdi:

«- Köpcülige önmü satýan bu söwda nokady deň tutmazlyga garşy kanuny bozupdyr.”

Tortçy Fillips bolsa öz tutarygyny din we wyždan azatlygy hökmünde görkezdi.

CCRC derňew işini açdy, subutnamalary adminstratiw hukuk edarasyna ugratdy. Komissiýa jübütiň raýatlyk hukuklaryň bozulandygy netijesine geldi.

Tortçy Fillips appilýasiýa yüz urdy: «Tort edip etmezligim meniň wyždan azatlygym!»

Emma Koloradonyň Appilýasion sudy CCRC-nyň kararyny dogry hasaplady. Tort bişirmegi ne sungat we ne-de wyždan azatlygyna degişli hasaplady. Oňa 500 dollar jerime saldy.

Mesele bu gezek Koloradonyň Ýokary suduna ýetirildi. Emma sud bu işe seretmekden yüz öwürdi!

Dawaly iş 2017-nji ýylda ABŞ-nyň Ýokary sudunyň ünsüne düşdi we näme bolsa şundan soň boldy.

Ýokary sud işe seretmäge nämüçin karar berendigini şeýle düşündirdi.

«- CCRC karara gelende dini tarapdan bitarap seretmändir. Gulçulykdan, Holokostdan söz açyp, tortçy Fillipsiň dinine hormat goýmandyr!»

Jedel birdenkä tersine öwrüldi: Adamlar başga birine zyýan ýetirmek üçin dini ulanýarmy, ulananok?

• **HRİSTIAN ILDEŞLER**

ABŞ-da jedeller häzirem dowam edýär. Nägilelik bildirenleriň pikiriçe sud diňe tortçy Fillipsiň dini ynanjyny berjay etme erkinliginiň üstünde durupdy!

Suduň dokuz agzasындан ikisi karara garşylyklaýyn golunu goýdy:

«- Fillips islän zadyna ynanyp biler, emma ştatda iş ýöretjek bolsa, dini ynanjynyň üstünden hereket etmäge haky ýok!»

«- Adamyň saýlap alan ynanç we ybadat etme azatlygy üçünki

tarapa agram salmaly däl.»

«- Din jemgyýetçilik durmuşynda başgalaryny hakly ýa-da haksyz çykarmakda ulanylýan ýagdaýlary döredip bilmez.»

Karardan soň Koloradoda gülçiden başlap çörekçä çenli käbirleri «diniumize ters» diýip, tortçy Fillipsiň ýolundan gitdi.

Özlerine tort edilmejegini bilýänlerem Fillipsiň dükanyna gidip, tort zakaz edip, «ýok» jogabyny alanoňam, gidýärlerde, suda arz edýärler!

Garşylyklaýyn dawalar barmak büküp sanardan kän. ABŞ-nyň Ýokary Sudy çykaran kararynyň nämelere ýol açandygynyň üstünde erbet-erbet hyrcynyny dişläp oturýan bolsa gerek...

Ýagny:

Bir tarapda Din işleri ministrligi Täze ýylда ýa-da Noel baýramynda tort bişirtmegi jaýyz hasaplanok.

Başga bir tarapda koloradoly tortçy Isa pygamberiň (a.s) ynanjyna uýmaýar diýip hasaplanlaryna tort bişirip berenok.

Çykalga ýoly nirede? Dini işler ministrliginiň fetwasyna hristian ildeşlerimiz nägilelik bildirip arz etse, Konstitusion sudumyz näme karara gelerdikä eýse?

Konstitusiýasynda «demokratik, dünýewi we sosial hukuk döwleti» diýip ýazylan ýurtta Dini işler ministrligi beýle fetwa beribilemkä?

Bu meseleleriň üstünde pikir alyşmagy ýatdan çykardyk...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 04.01.2022 ý. Publisistika